17th centuries. The surviving remains of Svidžiai old cemetery (around 35 x 12–20 m) need to be protected.

Ilona Vaškevičiūtė

Šilmikių senkapis

Šilmikių senkapis (AR 238) yra tarp nebeegzistuojančių Lepšių, Žmirklių ir Šilmikių kaimų (Joniškio r., Rudiškių sen.), todėl kartais vadinamas visų minėtų kaimų pavadinimais. Šiuo metu senkapis yra karjero, kurį eksploatavo „Joniškio melioracija“, pakraštyje, aukštesnėje pakilumoje. Čia yra kalvelė – Š–P kryptimi 80–90 m ilgio, V–R kryptimi 40–55 m pločio, siaurėjanti į Š pusę. Kalvelės Š krašte, 9 m nuo jos šlaito auga 2 medžiai, atsidūrę prie pat iškastos duobės. Ant kalvelės stovi medinis kryžius su 1992 m. data. Kalvos P šlaitas (2–10 m aukščio) anksčiau nukastas, dabar apaugęs 10–15 metų beržais ir ąžuoliukais bei krūmais, eroduoja. Čia mėtosi ir nuo lietaus bei saulės nubalę žmonių kaulai. Patikrinus šią duobę metalo detektoriumi, metalinių dirbinių neaptikta, tačiau matosi, jog žemės paviršius tarsi iškasinėtas negiliomis duobutėmis. Panašu, jog čia pasidarbavo „juodieji archeologai“.

Literatūroje šis senkapis datuojamas XVIII–XVI a., vadinamas Žvyrynu. Senkapis ne kartą žvalgytas archeologų (1973 m. MMT (M. Černiauskas), 2001 m. JIKM (E. Vasiliauskas)). 2001 m. nukastame kalvos P šlaite metalo ieškikliu patikrintas 20x5 m plotas. Be XX a. šiukšlių, rasta ir archeologinių radinių: moneta (1570 m. Lietuvos dvidenaris) bei geležinio peiliuko liekanos. 2003 m. senkapį žvalgė KPC (B. Dakanis) ir JIKM (E. Vasiliauskas).Vėl patikrinus eroduojantį šlaitą metalo detektoriumi, surasti dar du radiniai – XVII a. Zigmanto Vazos Rygos šilingas ir žalvarinis signetinis žiedas (saugomi JIKM GEK 9077; 9475; 10185. AR 27:1–2).

2006 ir 2007 m. lankant Šilmikių senkapį vėl pastebėta naujai prikastų duobių, o didesnėje jų – besimėtantys žmonių kaulai. Tai paskatino senkapio archeologinius tyrinėjimus. 2008 m. buvo ištirtas 104 m^2 plotas, surasti 9 XVI–XVII a. kapai, 6 anksčiau iškastos ir perlaidotos kaukolės. Toje vietoje buvo pastatyti du kryžiai – išliko juos laikiusios akmenų krūsnys (1 pav.) ir vieno kryžiaus medienos likučiai.

Palaidojimai aptikti 1,05–1,35 m gylyje. Mirusieji laidoti karstuose, kurių medienos likučiai (geriau ar blogiau išlikę) aptikti beveik prie visų palaidojimų. Mirusieji guldyti galvomis į V–ŠV (280, 300, 330°), išskyrus kapą 5, kur vaikas orientuotas galva į R (110 °). Laidota ištiestomis kojomis ir ištiestomis palei šonus rankomis, tik kartais vieną (kapai 3, 5, 8) ar abi (kapas 1) rankas sulenkiant buku kampu ir padedant ant dubenkaulių. Pastebta, kad

1 pav. Buvusių kryžių vietos. I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 1. Locations of former crosses.

2 pav. Atsitiktiniai dirbiniai iš kapų: 1–2 – alavuoti kryželiai, 3 – žalvarinė segė, 4 – signetinis žiedas. I. Vaškevičiūtės nuotr. 0 2 cm

Fig. 2. Chance finds from graves: 1–2 – small galvanised crosses, 3 – a bronze brooch, 4 – a signet ring.

jei sulenkiamos abi rankos, tai plaštakos sukryžiuojamos ant dubens kaulų.

Kapuose su įkapėmis palaidoti 5 mirusieji – kapuose 4 ir 8 mirusiesiems buvo įdėti alavuoti kryželiai su šventųjų atvaizdais (rasti po apatiniais žandikauliais, vadinasi nešioti pakabinti ant kaklo), kapuose 2 ir 5 rasta po monetą, kape 6 vaikui ant rankytės buvo uždėta apyrankėlė, padaryta iš labai smulkių įvijėlių.

Daugiau surinkta pavienių radinių, iš matyt, jau anksčiau suardytų kapų. Surasta 18 monetų (kol kas nustatytos tik dvi – Žygimanto Augusto 15?? kalimo moneta ir šilingas), 7 žiedai praplatinta priekine dalimi (2:4 pav.), 2 alavuoti kryželiai (2:1–2 pav.), peiliukas, peiliuko medinės kriaunelės su žalvario papuošimais, geležinė sagtis, žalvarinė segė (2:3 pav.), žiestos keramikos šukių. Kapai rasti kalvelės P dalyje, į V nuo dabar stovinčio kryžiaus. Kalvelės Š dalyje, prie iškastos didžiulės duobės, kuri buvo rekultivuota, palaidojimų neaptikta, nors duobėje ir mėtėsi pavieniai kaulai. Čia aptikta tik buitinės XVII–XVIII a. ir vėlyvesnės keramikos.

Tyrimai parodė, jog senkapis šioje kalvoje nors ir apardytas, tačiau išlikęs ir jį būtina saugoti.

Šilmikiai old cemetery

In 2008, 104 m^2 were excavated in Šilmikiai old cemetery (Joniškis District) and nine 16th–17th-century graves as well as six previously dug up and reburied skulls were discovered. Two crosses had been erected at their reburial site, the stone cairns that supported them (Fig. 1) and pieces of wood having survived. The graves were discovered at a depth of 1.05–1.35 m. The individuals had been buried in coffins with their heads to the W. Grave goods were found in graves 2, 4, 5, 6, and 8. Isolated finds from previously destroyed graves were collected in greater numbers. 18 coins, 7 rings with wide heads (Fig. 2:4), 2 small galvanised crosses (Fig. 2:1–2), a small knife, wooden scales with bronze decorations from a small knife, an iron buckle, and a bronze brooch (Fig. 2:3) were discovered. The graves were discovered on the S side of the hill while 17th–18th-century and later household pottery was found on the N side.

Gintautas Vėlius

Panerių miško parko masinė kapavietė

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2008 m. organizavo rezistentų palaikų, įvairių šaltinių duomenimis, palaidotų Vilniuje, Titnago gatvėje, Panerių girininkijos miško parko teritorijoje, paieškas bei ekshumavimą. Palaikų buvimo vieta, vietos girininko liudijimu, aptikta dar 2007 m. rudenį.